

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Concordia. Pia Et Vnanimi Consensv repetita Confessio
fidei & doctrinæ Electorum, Principvm Et Ordinvm Imperii,
atq[ue] eorundem Theologorum, qui Augustanam
Confessionem amplectuntur**

Lipsiæ, 1606

De Ivstificatione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35443

DE IUSTIFICATIONE.

IN quarto, quinto, sexto, & infra in articulo X X. d
 annant nos, quòd docemus, homines non proprie
 sua merita, sed gratis propter Christum consequi
 remissionem peccatorum fide in Christum. Vtrum
 enim damnant, & quòd negamus homines propter sua
 merita consequi remissionem peccatorum, & quòd
 affirmamus homines fide consequi remissionem pec
 catorum, & fide in Christum iustificari. Cùm autem
 in hac controuersia præcipuus locus doctrinæ Chri
 stianæ agitur, qui rectè intellectus illustrat & amplifi
 cat honorem Christi, & affert necessariam & vberissi
 mam consolationem pijs conscientijs, rogamus, vt
 Cæsarea Maiestas de rebus tantis clementer nos audi
 at. Nam aduersarij, cùm neq; quid remissio peccatorum
 neq; quid fides, neq; quid gratia, neq; quid iustitia sit
 intelligant, miserè contaminant hunc locum, & obscu
 rant gloriam & beneficia Christi, & eripiunt pijs con
 scientijs propositas in Christo consolationes. Vt au
 tem & confirmare confessionem nostram, & diluere ea
 quæ aduersarij obijciunt, possimus, in initio quædam
 præfanda sunt, vt fontes vtriusq; generis doctrinæ, &
 aduersariorum, & nostræ cognosci possint.

Vniuersa scriptura in hos duos locos præcipuos di
 stribui debet, in legem, & promissiones. Aliàs enim le
 gem tradit, aliàs tradit promissionem de Christo, vide
 licet, cùm aut promittit Christum venturum esse, &
 pollicetur propter eum remissionem peccatorum, ius
 tificationem, & vitam æternam, aut in Euangelio
 Christus, postquam apparuit, promittit remissionem
 peccatorum, iustificationem & vitam æternam. Voca
 mus autem legem in hac disputatione, decalogi præ
 cepta, vbiq; illa in scripturis leguntur. De ceremo
 nijs & iudicialibus legibus Moysi in præsentia nihil lo
 quimur.

Ex his aduersarij sumunt legem, quia humana ratio naturaliter intelligit aliquo modo legem. Habet enim idem iudicium scriptum diuinitus in mente, & per legem quærunt remissionem peccatorum & iustificationem. Decalogus autem requirit non solum externa opera ciuilia, quæ ratio utcunq; efficere potest, sed etiam requirit alia longè supra rationem posita, scilicet, verè timere Deum, verè diligere Deum, verè inuocare Deum, verè statuere, quòd Deus exaudiat, & expectare auxilium Dei in morte, in omnibus afflictionibus, deniq; requirit obedientiam erga Deum in morte & omnibus afflictionibus, ne has fugiamus, aut auersemur, cum Deus imponit.

Hic Scholastici secuti Philosophos tantum docent iustitiam rationis, videlicet, ciuilia opera, & affingunt, quòd ratio sine Spiritu sancto possit diligere Deum supra omnia. Nam donec humanus animus ociosus est, nec sentit iram aut iudicium Dei, fingere potest, quòd velit Deum diligere, quòd velit propter Deum benefacere. Ad hunc modum docent, homines mereri remissionem peccatorum, faciendo quòd est in se, hoc est, si ratio dolens de peccato, eliciat actum dilectionis Dei, aut bene operetur propter Deum. Et hæc opinio, quia naturaliter blanditur hominibus, peperit & auxit multos cultus in Ecclesia, vota Monastica, abusus Missæ, & subinde alij alios cultus atq; obseruationes hac opinione excogitauerunt, Et ut fiduciam talium operum afferent atq; augerent, affirmauerunt Deum necessariò gratiam dare sic operanti, necessitate non coactionis, sed immutabilitatis.

In hac opinione multi magni & perniciosi errores hærent, quos longum esset enumerare. Tantum illud cogitet prudens lector, Si hæc est iustitia Christiana, quid interest inter Philosophiam, & Christi doctrinam? Si meremur remissionem peccatorum his nostris

actibus

actibus elicitis, quid præstat Christus? Si iustificari possumus per rationem & opera rationis, quorsum opus est Christo aut regeneratione? Et ex his opinionibus iam eò prolapsa res est, vt multi irrideant nos, qui docemus, aliam iustitiam præter philosophicam querendam esse. Audiuimus quosdam pro concione, ablegato Euangelio, Aristotelis ethica enarrare. Nec errabant isti, si vera sunt, quæ defendunt aduersarij. Nam Aristoteles de moribus ciuilibus adeò scripsit eruditè, nihil vt de his requirendum sit amplius. Videmus extare libellos, in quibus conferuntur quædam dicta Christi, cum Socratis, Zenonis, & aliorum dictis, quasi ad hoc venerit Christus, vt traderet leges quasdam, per quas mereremur remissionem peccatorum, non acciperemus gratis propter ipsius merita. Itaq; sic recipimus hæc aduersariorum doctrinam, quòd mereamur operibus rationis remissionem peccatorum & iustificationem, nihil iam intererit inter iustitiam philosophicam, aut certè Pharisaicam, & Christianam.

Quamquam aduersarij ne Christum omnino prætercant, requirunt notitiam historię de Christo, & tribuunt ei, quòd meruerit nobis dari quendam habitum, siue vt ipsi vocant, primam gratiam, quam intelligunt habitum esse inclinantem, vt facilius diligamus Deum. Exiguum tamen est, quòd huic habitui tribuunt, qui fingunt actus voluntatis ante habitum illum, & possunt illum habitum eiusdem speciei esse, fingunt voluntatem posse diligere Deum, sed habitus ille tamen extimulat, vt idem faciat libentiùs. Et iubent mereri hunc habitum primùm per præcedentia merita, deinde iubent mereri operibus legis incrementum illius habitus, & vitam æternam. Ita sepeliunt Christum, ne eum Mediatore vtantur homines, & propter ipsum sentiant se gratis accipere remissionem peccatorum & reconciliationem, sed somnient se propria impletione legi

merit

mereri remissionem peccatorum, & propria impletione legis coram Deo justos reputari, cum tamen legi nunquam satisfiat, cum ratio nihil faciat, nisi quaedam civilia opera, Interim neq; timeat Deū, neq; verè credat se Deo curæ esse. Et quanquam de habitu illo loquuntur, tamen sine iustitia fidei neq; existere dilectio Dei in hominibus, neq; quid sit dilectio Dei, intelligi potest.

Et quod fingunt discrimen inter meritum congrui, & meritum condigni, ludūt tantum, ne videantur aperte *πελαγianiζεν*. Nam si Deus necessariò dat gratiā pro merito congrui, jam non est meritum congrui, sed meritū condigni. Quanquam quid dicant, non vident. Post habitum illum dilectionis fingunt, hominem de condigno mereri. Et tamē jubent dubitare, vtrum adsit habitus. Quomodo igitur sciunt, vtrum de congruo an de condigno mereantur. Sed tota hæc res conficta est ab ociosis hominibus, qui non norunt, quomodo contingat remissio peccatorum, & quomodo in iudicio Dei, & terroribus conscientia, fiducia operum nobis excutiat. Securi hypocritæ semper iudicāt, se de condigno mereri, siue adsit habitus ille, siue non adsit, quia naturaliter confidunt homines propria iustitia, sed conscientia perterrefactæ ambigunt & dubitant, & subinde alia opera querunt & cumulant, vt acquiescant. Hæ nunquam sentiunt se de condigno mereri, & ruunt in desperationem, nisi audiant præter doctrinam legis, Euangelium de gratuita remissione peccatorum, & iustitia fidei.

Ita nihil docent aduersarij, nisi iustitiam rationis, aut certè legis, in quam intuentur, sicut Iudæi in velatâ Moisi faciem, & in securis hypocritis, qui putant se legi satisfacere, excitant præsumptionem & inanem fiduciam operum, & contemptum gratiæ Christi. Contra pauidas conscientias adigunt ad desperationem, quæ operantes cum dubitatione, nunquam possunt

experiri

experiri, quid sit fides, & quam sit efficax, ita ad extremum penitus desperant.

Nos autem de iustitia rationis sic sentimus, quod Deus requirat eam, & quod propter mandatum Dei necessario sint facienda honesta opera, quæ decalogus præcipit, juxta illud: Lex est pædagogus. Item: Lex est iniustus posita. Vult enim Deus coherceri carnalis illa civili disciplina, Et ad hanc conservandam dedit leges, literas, doctrinam, magistratus, pœnas, Et potest hanc iusticiam utcumque ratio suis viribus efficere, quamquam sæpe vincitur imbecillitate naturali, & impellitur a diabolo ad manifesta flagitia. Quanquam autem huic iustitiæ rationis libenter tribuimus suas laudes. Nullum enim maius bonum habet hæc natura corrupta, Et rectè inquit Aristoteles, neque Hesperum, neque Luciferum formosiores esse iustitia, Ac Deus etiam ornat eam corporalibus præmijs: tamen non debet cum contumelia Christi laudari.

Falsum est enim, quod per opera nostra mereamur remissionem peccatorum.

Falsum est & hoc, quod homines reputentur esse iusti coram Deo, propter iustitiam rationis.

Falsum est & hoc, quod ratio proprijs viribus possit Deum supra omnia diligere, & legem Dei facere, videri licet verè timere Deum, verè statuere, quod Deus exaudit, velle obedire Deo in morte, & alijs ordinationibus Dei, Non concupiscere aliena, &c. etsi civilia opera efficere ratio potest.

Falsum est & hoc & contumeliosum in Christum, quod non peccent homines facientes præcepta Dei sine gratia.

Huius nostræ sententiæ testimonia habemus, non solum ex scripturis, sed etiam ex Patribus. Nam Augustinus copiosissime disputat contra Pelagianos, gratiam non dari propter merita nostra. Et de natura & gratia

inquit

inquit: Si possibilitas naturalis per liberum arbitriū,
 & ad cognoscendum, quomodo viuere debeat, & ad
 bene viuendum sufficit, sibi ergo Christus gratis mor-
 tuus est. Ergo euacuatum est scandalum crucis. Cur
 non etiam ego hic exclamem? Imò exclamabo & istos
 increpabo dolore Christiano, Euacuati estis à Christo,
 qui in natura iustificamini, à gratia excidistis. Igno-
 rantes enim iustitiam Dei, & vestram volentes consti-
 tuere, iustitiæ Dei non estis subiecti. Sicut enim finis
 legis, ita etiam naturæ humanæ vitiosæ saluator Chri-
 stus est, ad iustitiam omni credenti. Et Iohannis 8. Si
 vos filius liberauerit, verè liberi eritis. Non igitur pos-
 sumus per rationem liberari à peccatis, & mereri rem-
 issionem peccatorum. Et Iohannis tertio scriptura
 est: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu, non po-
 test introire in regnum Dei. Quòd si opus est renasci
 per Spiritum sanctum, Iustitia rationis non iustificat
 nos coram Deo, non facit legem. Roman, 3. Omnes
 carent gloria Dei, id est, carent sapientia & iustitia
 Dei, quæ Deum agnoscit & glorificat. Item Ro-
 man, 8. Sensus carnis inimicitia est aduersus Deum,
 Legi enim Dei non est subiectus, ac ne potest quidem
 ei subijci. Qui autem in carne sunt, Deo placere non
 possunt. Hæc adeò sunt aperta testimonia, vt non de-
 siderent acutum intellectorem, sed attentum audito-
 rem, vt Augustini verbis vtamur, quibus ille in eadem
 causa vsus est. Si sensus carnis est inimicitia aduersus
 Deum, certè caro non diligit Deum. Si non potest le-
 gi Dei subijci, non potest Deum diligere. Si sensus car-
 nis est inimicitia aduersus Deum, peccat caro etiam
 cum externa ciuilia opera facimus. Si non potest sub-
 ijci legi Dei, certè peccat, etiamsi egregia facta, & di-
 gna laude iuxta humanum iudicium habet. Aduersa-
 rij intuentur præcepta secundæ tabulæ, quæ iustitiam
 ciuilem continent, quam intelligit ratio. Hac con-

tenti putant se legi Dei satisfacere. Interim prima tabulã non vident, quæ præcipit, vt diligamus Deum, verè statuamus, quòd Deus irascatur peccato, vt timeamus Deum, vt verè statuamus, quòd Deus exaudiat. At humanus animus sine Spiritu sancto, aut securus contemnit iudicium Dei, aut in pœna fugit & ob iudicantem Deum. Itaq; non obtemperat primæ tabulæ. Cùm igitur hæreant in natura hominis contemptus Dei, dubitatio de verbo Dei, de minis, & promissionibus, verè peccant homines, etiam cùm honesta opera faciunt sine Spiritu sancto, quia faciunt ea impudenter iuxta illud: Qui quid non est ex fide, peccatum est. Tales enim operantur cum contemptu Dei, sicut respiciurus non sentit se Deo curæ esse, respici, aut exaudiri à Deo. Hic contemptus vitiat opera in speciem honesta, quia Deus iudicat corda.

Postremò hoc imprudentissimè scribitur ab adversarijs, quòd homines rei æternæ iræ, mereantur remissionem peccatorum per actum elicitem dilectionis, cùm impossibile sit diligere Deum, nisi priùs apprehendatur remissio peccatorum. Non enim poterit cor, verè sentiens Deum irasci, diligere Deum, nisi ostendatur placatus, donec terret & videtur nos abijcere in æternam mortem, non potest se erigere natura humana, vt diligit iratum, iudicantem & punientem. Facile est ociosis fingere ista somnia de dilectione, quibus peccati mortalis possit Deum diligere super omnia, quia non sentiunt, quid sit ira aut iudicium Dei. At in agone conscientiarum, & in acie experitur conscientiarum vanitatem illarum speculationum philosophicarum. Paulus ait: Lex iram operatur. Non dicit per legem mereri homines remissionem peccatorum. Lex enim semper accusat conscientias, & perterrefacit. Non igitur iustificat, quia conscientia perterrefacta lege fugit iudicium Dei. Errant igitur, qui per legem, per opera sua mereri se remissionem peccatorum confidunt.

Hæc

Hæc de iustitia rationis, aut legis, quam aduersarij docent, satis sit dixisse. Nam paulò post, cum nostram sententiã de iustitia fidei dicemus, res ipsa coget plura testimonia ponere, quæ etiã proderunt ad illos errores aduersariorũ, quos hactenus recensuimus, euertendos.

Quia igitur non possunt homines viribus suis legem Dei facere, & omnes sunt sub peccato, & rei æternæ iræ ac mortis. Ideò non possumus per legem à peccato liberari, ac iustificari, sed data est promissio remissionis peccatorum & iustificationis propter Christum, qui datus est pro nobis, vt satisfaceret pro peccatis mundi, & positus est mediator ac propitiator. Et hæc promissio non habet conditionem meritorũ nostrorum, sed gratis offert remissionem peccatorum & iustificationem, sicut Paulus ait: Si ex operibus, iam non est gratia. Et alibi: Iustitia Dei iam manifestatur sine lege, id est, gratis offertur remissio peccatorum. Nec penderet reconciliatio ex nostris meritis. Quòd si ex nostris meritis penderet remissio peccatorum, & reconciliatio esset ex lege, esset inutilis. Quia enim legem non facimus, sequeretur etiam promissionem reconciliationis nunquam nobis contingere. Sic argumentatur Paulus Rom. 4. Si ex lege esset hæreditas, inanis esset fides, & abolita promissio. Si enim promissio requireret conditionem meritorum nostrorum, ac legem, cum legem nunquam faciamus, sequeretur promissionem inutilem esse.

Cum autem iustificatio contingat per gratuitam promissionem, sequitur, quòd non possimus nos ipsi iustificare. Alioqui quorsum opus erat promittere? Cumq; promissio non possit accipi nisi fide, Euangelium, quod est propriè promissio remissionis peccatorum & iustificationis propter Christum, prædicat iustitiam fidei in Christum, quam non docet lex, neq; hæc est iustitia legis. Lex enim requirit à nobis opera nostra, &

perfectionem nostram, Sed promissio offert nobis oppressis peccato & morte gratis reconciliationem propter Christum, quæ accipitur non operibus, sed fide. Hæc fides non affert ad Deum fiduciam propriorum meritorum, sed tantum fiduciam promissioni seu promissæ misericordiæ in Christo. Hæc igitur fides specialis, qua credit unusquisque sibi remitti peccata propter Christum & Deum placatum & propiciu esse propter Christum, consequitur remissionem peccatorum, & iustificat nos, & quia in pœnitentia, hæc est, in terroribus consolatur & erigit corda, regenerat nos, & affert Spiritum sanctum, ut deinde legem Dei facere possimus, videlicet, diligere Deum, verè timere Deum, verè statuere, quòd Deus exaudiat, obedire Deo in omnibus afflictionibus, mortificat concupiscentiam, &c.

Ita fides, quæ gratis accipit remissionem peccatorum, quia opponit mediatorem & propiciatorem Christum iræ Dei, non opponit nostra merita, aut electionem nostram, quæ fides est vera cognitio Christi, & utitur beneficijs Christi, & regenerat corda, præcedit legis impletionem. Et de hac fide nulla syllaba extat in doctrina aduersariorum nostrorum. Præterinde reprehendimus aduersarios, quòd tantum tradunt iustitiam legis, non tradunt iustitiam Euangelii, quod prædicat iustitiam fidei in Christum.

Quid sit fides iustificans.

Adversarij tantum fingunt, fidem esse notitiam historiam, ideoq; docent eam cum peccato mortali posse existere. Nihil igitur loquuntur de fide, qua Paulus toties dicit homines iustificari, qui reputantur iusti coram Deo, non versantur in peccato mortali. Sed illa fides, quæ iustificat, non est tantum notitia historiam, sed est assentiri promissioni Dei

in qu

in qua gratis propter Christum offertur remissio peccatorum & iustificatio. Et ne quis suspicetur, tantum noticiam esse, addemus amplius, est velle & accipere oblatam promissionem remissionis peccatorum & iustificationis.

Ac facile potest cerui discrimen inter hanc fidem, & inter iustitiam legis. Fides est *λατρεία*, quæ accipit à Deo oblata beneficia: Iustitia legis est *λατρεία*, quæ offert Deo nostra merita. Fide sic vult coli Deus, ut ab ipso accipiamus ea, quæ promittit & offert.

Quòd autem fides significet non tantum historice noticiam, sed illam fidem, quæ assentitur promissioni, aperte testatur Paulus, qui ait: Iustitiam ideò ex fide esse, ut sit firma promissio. Sentit enim promissionem non posse accipi, nisi fide. Quare inter se correlatiue comparat & connectit promissionem & fidem. Quamquam facile erit iudicare, quid sit fides, si symbolum consideremus, ubi certè ponitur hic articulus, Remissionem peccatorum. Itaque non satis est credere, quòd Christus natus, passus, resuscitatus sit, nisi addimus & hunc articulum, qui est causa finalis historice, Remissionem peccatorum. Ad hunc articulum referri cætera oportet, quòd videlicet propter Christum, non propter nostra merita donetur nobis remissio peccatorum. Quid enim opus erat Christum dari pro peccatis nostris, si nostra merita pro peccatis nostris possunt satisfacere.

Quoies igitur de fide iustificante loquimur, sciendum est, hæc tria obiecta concurrere, promissionem, & quidem gratuitam, & merita Christi tanquam precium & propitiationem. Promissio accipitur fide, gratuitum excludit nostra merita, & significat tantum per misericordiam offerri beneficium, Christi merita sunt precium, quia oportet esse aliquam certam propitiationem pro peccatis nostris. Scriptura crebrò misericordiam implorat. Et S. Patres sæpè dicunt, nos per mise-

ricordiam saluari. Quoties igitur fit mentio misericordiae, sciendum est, quod fides ibi requiratur, quae promissionem misericordiae accipit. Et rursus quoties de fide loquimur, intelligi volumus obiectum, scilicet misericordiam promissam. Nam fides non ideo iustificat, aut saluat, quia ipsa sit opus per sese dignum, sed tantum quia accipit misericordiam promissam.

Et hic cultus, haec λατρεία, in Prophetis & Psalmis passim praecipue laudatur, cum tamen lex non doceat gratuitam remissionem peccatorum. Sed Patres nonnulli promissionem de Christo, quod Deus propter Christum vellent remittere peccata. Igitur cum intelligeret, Christum fore precium pro nostris peccatis, sciebant opera nostra non esse precium rei tantae. Ideo gratuitam misericordiam & remissionem peccatorum fide accipiebant, sicut sancti in nouo testamento. Huc pertinent et crebrae repetitiones misericordiae & fidei in Psalmis & Prophetis, ut hic: Si iniquitates obseruaueris Domine, Domine quis sustinebit? Hic confitetur peccator nec allegat merita sua. Addit: Quia apud te propitius est. Hic erigit se fiducia misericordiae Dei. Et citat promissionem: Sustinuit anima mea in verbo eius. Sperauit anima mea in Domino, id est, quia promissam remissionem peccatorum, hac tua promissione sustentor. Itaque & Patres iustificabantur, non per legem, sed per promissionem & fidem. Ac mirum est aduersarios ad extenuare fidem, cum videant ubique pro praecipuo cultu laudari, ut Psal. 49. Inuoca me in die tribulationis, & eripiam te. Ita vult innotescere Deus, ita vult se coli, ut ab ipso accipiamus beneficia, & quidem accipiamus propter ipsius misericordiam, non propter merita nostra. Haec est amplissima consolatio in omnibus afflictionibus. Et huiusmodi consolationes abolent aduersarij, cum fidem extenuant, & vituperant, & tantum docent homines per opera & merita cum Deo agere.

Quòd fides in Christum iustificet.

Primùm, ne quis putet nos de ociosa notitia historia loqui, dicendū est, quomodo contingat fides. Postea ostendemus, & quòd iustificet, & quomodo hoc intelligi debeat, & diluemus ea, quæ aduersarij obijciunt. Christus Lucæ ultimo iubet prædicare pœnitentiã in nomine suo, & remissionem peccatorum. Euangelium enim arguit omnes homines, quòd sint sub peccato, quòd omnes sint rei æternæ iræ ac mortis, & offert propter Christum remissionem peccatorum, & iustificationem, quæ fide accipitur. Prædicatio pœnitentiæ, quæ arguit nos, per terrefacit consciências veris & serijs terroribus. In his corda rursus debet concipere consolationem. Id sit, si credant promissioni Christi, quòd propter ipsum habeamus remissionem peccatorū. Hæc fides in illis paucioribus erigens & consolans accipit remissionem peccatorū, iustificat & viuificat. Nam illa consolatio est noua & spiritualis vita. Hæc plana & perspicua sunt, & à pijs intelligi possunt, & habent Ecclesiæ testimonia. Aduersarij nusquam possunt dicere, quomodo detur Spiritus sanctus. Fingunt sacramenta conferre Spiritum sanctum ex opere operato, sine bono motu accipientis, quasi verò otiosa res sit donatio Spiritus sancti.

Cùm autem de tali fide loquamur, quæ non est otiosa cogitatio, sed quæ à morte liberat, & nouam vitã in cordibus parit, & est opus Spiritus sancti, non statim cum peccato mortali, sed tantisper, dum adest, bonos fructus parit, vt postea dicemus. Quid potest dici de cõuersione impij, seu de modo regenerationis, simplicius & clarius? Proferant vnũ commentariũ in sententijs, ex tãto scriptorū agmine, qui de modo regenerationis dixerit. Cũ loquuntur de habitu dilectionis,

fingunt eum homines per opera mereri, non docent
 per verbum accipi, sicut & hoc tempore Anabaptistae
 docent. At cum Deo non potest agi, Deus non potest
 apprehendi, nisi per verbum. Ideo iustificatio fit per
 verbum, sicut Paulus inquit: Euangelium est potentia
 Dei ad salutem omni credenti. Item: Fides est
 auditu. Et vel hinc argumentum sumi potest, quod si
 fides iustificet, quia si tantum fit iustificatio per verbum
 & verbum tantum fide apprehenditur, sequitur quod
 fides iustificet, sed sunt aliae maiores rationes. Haec di-
 ximus hactenus, ut modum regenerationis ostenderemus
 & ut intelligi posset, qualis sit fides, de qua loquimur.

Nunc ostendemus, quod fides iustificet. Vbi prin-
 cipium hoc monendi sunt lectores, quod sicut necesse
 est hanc sententiam tueri, quod Christus sit mediator, ita
 necesse sit defendere, quod fides iustificet. Quomodo
 enim erit Christus mediator, si in iustificatione, non
 utimur eo mediatore: si non sentimus, quod propter
 ipsum iusti reputemur? Id autem est credere, confiden-
 ter merito Christi, quod propter ipsam certò velit nobis
 Deus placatus esse. Item sicut oportet defendere,
 quod praeter legem, necessaria sit promissio Christi, ita
 necesse est defendere, quod fides iustificet. Lex enim
 non potest fieri, nisi prius accepto Spiritu sancto. Ne-
 cesse est igitur defendere, quod promissio Christi ne-
 cessaria sit. At haec non potest accipi nisi fide. Itaque qui
 negant fidem iustificare, nihil nisi legem abolito Eu-
 angelio, & abolito Christo docent.

Sed nonnulli fortassis, cum dicitur, quod fides iu-
 stificet, intelligunt de principio, quod fides sit initium
 iustificationis, seu praeparatio ad iustificationem, ita
 ut non sit ipsa fides, illud quo accepti sumus Deo, sed
 opera quae sequuntur. Et somniant fidem ideo valde
 laudari, quia sit principium. Magna enim vis est prin-
 cipii, ut vulgò dicunt, ἀρχὴ ἡμῶν πάντων, ut si quis

dicat, quòd Grammatica efficiat omniũ artium doctores, quia præparet ad alias artes, etiam si sua quæq; ars verè artificem efficit. Nò sic de fide sentimus, sed hoc defendimus, quòd propriè ac verè ipsa fide propter Christum iusti reputemur, seu accepti Deo simus. Et quia iustificari significat ex iniustis iustos effici, seu regenerari, significat & iustos pronuciari seu reputari. Vtroq; enim modo loquitur scriptura, Ideo primùm volumus hoc ostèdere, quòd sola fides ex iniusto iustũ efficiat, hoc est, accipiat remissionem peccatorum.

Offendit quosdam particula, sola, cùm & Paulus dicat: Arbitramur hominem iustificari fide, non ex operibus. Item, Ephesios 2. Dei donum est, non ex vobis, neq; ex operibus, ne quis gloriatur. Item Rom. 3. Gratis iustificati. Si displicet exclusiua, sola, tollant etiam ex Paulo, illas exclusiuas, gratis, non ex operibus, donum est, &c. Nam hæ quoq; sunt Exclusiuæ. Excludimus autem opinionem meriti. Non excludimus verbum aut sacramenta, vt calumniantur aduersarii. Diximus enim supra, fidem ex verbo concipi. Ac multò maximè ornamus ministerium verbi. Dilectio etiam & opera sequi fidem debent, quare non sic excluduntur, ne sequantur, sed fiducia meriti dilectionis aut operum in iustificatione excluditur. Idq; perspicuè ostendimus.

Quòd remissionem peccatorum sola fide in Christum consequamur.

Fateri etiam aduersarios existimamus, quòd in iustificatione primùm necessaria sit remissio peccatorum. Omnes enim sub peccato sumus. Quare sic argumentamur:

Consequi remissionem peccatorum, est iustificari, iuxta illud: Beati quòrum remissæ sunt iniquitates.

Sola fide in Christum, non per dilectionem, non propter dilectionem aut opera, consequimur remissionem peccatorum, etsi dilectio sequitur fidem.

Igitur sola fide iustificamur, intelligendo iustificationem, ex iniusto iustum effici, seu regenerari.

Minor ita facile poterit declarari, si sciamus, quomodo fiat remissio peccatorum. Aduersarij frigidissime disputant, Vtrum sint vna mutatio remissio peccatorum, & infusio gratiæ. Ociosi homines, quid dicerent, non habebant. In remissione peccatorum oportet in cordibus vinci terrores peccati, & mortis æternæ, sicut Paulus testatur. 1. Cor. 15. Aculeus mortis peccatum est. Potentia verò peccati lex. Gratia autem Deo, qui dat vobis victoriam per Dominum nostrum Iesum Christum. Id est, peccatum perterrefacit conscientias, id fit per legem, quæ ostendit iram Dei aduersus peccatum, sed vincimus per Christum. Quomodo? fide, cum erigimus nos fiducia promissæ misericordiæ propter Christum. Sic igitur probamus minorem. Ira Dei non potest placari, si opponamus nostra opera, quia Christus propositus est propiciator, vt propter ipsum fiat nobis placatus pater. Christus autem non apprehenditur tanquam mediator nisi fide. Igitur sola fide consequimur remissionem peccatorum, cum erigimus corda fiducia misericordiæ propter Christum promissæ.

Item Paulus Rom. 5. ait: Per ipsum habemus accessum ad Patrem, & addit, per fidem. Sic igitur reconciliamur patri, & accipimus remissionem peccatorum, quando erigimur fiducia promissæ misericordiæ propter Christum. Aduersarij Christum ita intelligunt mediatorem & propiciatorem esse, quia meruerit habitum dilectionis, non iubent nunc eo vti mediatore, sed prorsus sepulto Christo, fingunt nos habere accessum per propria opera, & per hæc habitum illum mereri, & postea dilectione illa accedere ad Deum. An

non est hoc prorsus sepelire Christum, & totam fidei doctrinam tollere? Paulus econtra docet nos habere accessum, hoc est, reconciliationem per Christum, Et ut ostenderet, quomodo id fiat, addit, quod per fidem habeamus accessum. Fide igitur propter Christum accipimus remissionem peccatorum. Non possumus iræ Dei opponere nostram dilectionem, & opera nostra.

Secundò. Certum est peccata remitti propter propiciatorem Christum. Rom. 3. Quem posuit Deus propiciatorem. Addit autem Paulus, per fidem. Itaq; ita nobis prodest hic propiciator, cū fide apprehendimus promissam in eo misericordiam, & opponimus eam iræ ac iudicio Dei. Et in eandem sententiam scriptum est ad Ebræos 4. Habentes Pontificem, &c. accedamus cum fiducia. Iubet enim accedere ad Deum, non fiducia nostrorum meritorum, sed fiducia Pontificis Christi, requirit igitur fidem.

Tertiò. Petrus in Actis Cap. 10. Huic omnes Prophetæ testimonium perhibent, remissionem peccatorum accipere per nomen eius omnes, qui credunt in eum. Quomodo potuit clariùs dicere? Remissionem peccatorum accipimus, inquit, per nomen eius, hoc est, propter eum, ergo non propter nostra merita, non propter nostram contritionem, attritionem, dilectionem, cultus, opera. Et addit, cū credimus in eum. Requirit igitur fidem. Neq; enim possumus apprehendere nomen Christi nisi fide. Præterea allegat consensum omnium Prophetarum. Hoc verè est allegare Ecclesiæ autoritatem. Sed de hoc loco infra de pœnitentia rursus dicendum erit.

Quartò. Remissio peccatorum est res promissa propter Christum. Igitur non potest accipi, nisi sola fide. Nā promissio accipi non potest, nisi sola fide, Rom. 4. Ideo ex fide, ut sit firma promissio, secundum gratiam, quasi dicat, Si penderet res ex meritis nostris, incerta &

inutilis

inutilis esset promissio, quia nunquā constituere possemus, quando satis meriti essemus. Idq; facile intelligere queunt peritæ conscientiæ. Ideo Paulus ait Galat. 3. Conclufit Deus omnia sub peccatum, vt promissio ex fide Iesu Christi detur credentibus. Hic detrahit meritum nobis, quia dicit omnes reos esse, & conclusos sub peccatum, deinde addit promissionem, videlicet, remissionis peccatorum, & iustificationis dari, & addit, quomodo accipi promissio possit, videlicet, fide. Atq; hæc ratio sumta ex natura promissionis apud Paulum præcipua est, & sæpe repetitur. Neq; excogitari, neq; fingi quicquam potest, quo hoc Pauli argumentum euerti queat. Proinde non patiantur lebonæ mentes depelli ab hac sententia, quòd tantum fide accipiamus remissionem propter Christum, in hac habent certam & firmam consolationem aduersus peccati terrores, & aduersus æternam mortem, & aduersus omnes portas inferorum.

Cùm autem sola fide accipiamus remissionem peccatorum & Spiritum sanctum, sola fides iustificat, quia reconciliati reputantur iusti & filij Dei, non propter suam mundiciem, sed per misericordiam propter Christum, si tamen hanc misericordiam fide apprehendant. Ideoq; scriptura testatur, quòd fide iusti reputemur. Adijciemus igitur testimonia, quæ clarè pronunciant, quòd fides sit ipsa iustitia, qua coram Deo iusti reputamur, videlicet non quia sit opus per sese dignum, sed quia accipit promissionem, qua Deus pollicitus est, quòd propter Christum velit propitius esse credentibus in eum, seu quia sentit, quòd Christus sit nobis factus à Deo, sapientia, iustitia, sanctificatio, & redemptio.

Paulus in Epistola ad Romanos præcipuè de hoc loco disputat, & proponit, quòd gratis iustificemur fide, credentes nobis Deum placatū propter Christum.

Et

Et hanc propositionem capite tertio, quæ statum vniuersæ disputationis continet, tradit: Arbitramur hominem fide iustificari, non ex operibus legis. Hic aduersarij interpretantur ceremonias Leuiticas. At Paulus non tantum de ceremonijs loquitur, sed de tota lege. Allegat enim infra ex Decalogo: Non concupisces. Et si opera moralia mererentur remissionem peccatorum, & iustificationem, etiam nihil opus esset Christo, & promissione, & ruerent omnia illa, quæ Paulus de promissione loquitur. Malè etiam scriberet ad Ephesios, gratis nos saluatos esse, & donum Dei esse, non ex operibus. Item Paulus allegat Abraham, allegat Dauidem, at hi de circumcisione habuerunt mandatum Dei. Itaq; si vlla opera iustificabant, necesse erat illa opera tunc cum mandatum haberent, etiam iustificasse, sed rectè docet Augustinus, Paulum de tota lege loqui, sicut prolixè disputat de spiritu & litera, vbi postremò ait: His igitur consideratis pertractatisq; pro viribus, quas Dominus donare dignatur, colligimus non iustificari hominem præceptis bonæ vitæ, nisi per fidem Iesu Christi.

Et ne putemus, temerè excidisse Paulo sententiam, quòd fides iustificet, longa disputatione munit & confirmat eam in quarto Capite ad Romanos. Et deinde in omnibus Epistolis repetit.

Sic ait capite quarto ad Roma. Operanti merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum. Ei autem, qui non operatur, credit autè in eum, qui iustificat impium, reputatur fides eius ad iustitiam. Hic clarè dicit, fidem ipsam imputari ad iustitiam. Fides igitur est illa res, quam Deus pronunciat esse iustitiam, & addit gratis imputari. Et negat posse gratis imputari, si propter opera deberetur. Quare excludit etiam meritum operum moralium. Nam si his deberetur iustificatio coram Deo, non imputaretur fides ad iustitiam sine operibus.

Et

Et postea: Dicimus enim, quod Abrahamæ imputata est fides ad iustitiam.

Capite 5, ait: Iustificati ex fide, pacem habemus erga Deum, id est, habemus conscientias tranquillas & lætas coram Deo.

Rom. 4. Corde creditur ad iustitiam. Hic pronunciat fidem esse iustitiam cordis.

Ad Galat. 2. Nos in Christo Iesu credimus, ut iustificemur ex fide Christi, & non ex operibus legis.

Ad Ephes. 2. Gratia enim saluati estis per fidem, & hoc non ex vobis, Dei enim donum est, non ex operibus, ne quis gloriatur.

Iohannis primo: Dedit eis potestatem filios Dei fieri, his qui credunt in nomine eius, qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt.

Iohannis 3. Sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari oportet Filium hominis, ut omnis, qui credit in ipsum, non pereat.

Item: Non misit Deus filium suum in mundum, ut iudicet mundum, sed ut saluetur mundus per ipsum. Qui credit in eum, non iudicatur.

Actuum 13. Notum igitur sit vobis viri fratres, quod per hunc vobis remissio peccatorum annunciat, & ab omnibus, quibus non potuistis in lege iustificari, in hoc omnis qui credit iustificatur. Quomodo potuit clarius de officio Christi, & de iustificatione dici? Lex, inquit, non iustificabat, Ideo Christus datus est, ut credamus nos propter ipsum iustificari. Apertè detrahunt legi iustificationem. Ergo propter Christum iusti reputamur, cum credimus nobis Deum placatum esse propter ipsum.

Actuum 4. Hic est lapis, qui reprobatus est à vobis ædificantibus, qui factus est in caput, anguli, Et non est in aliquo alio salus. Neque enim aliud nomen est sub

caelo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri: Nomen autē Christi tantū fide apprehenditur. Igitur fiducia nominis Christi, non fiducia nostrorum operum saluamur. Nomen enim hīc significat causam, quæ allegatur, propter quam contingit salus. Et allegare nomen Christi, est confidere nomine Christi, tanquam causa, seu precio, propter quod saluamur.

Actuum 15. Fide purificans corda eorū. Quare fides illa, de qua loquuntur Apostoli, non est otiosa notitia, sed res accipiens Spiritum sanctum, & iustificans nos.

Abacuc primo: Iustus ex fide viuet. Hic primū dicit, homines fide esse iustos, qua credunt Deum propitium esse, & addit, quod eadem fides viuificet, quia hæc fides parit in corde pacem & gaudium, & vitam æternam.

Esaia 53. Noticia eius iustificabit multos. Quid est autem noticia Christi, nisi nosse beneficia Christi, promissiones, quas per Euangelium sparsit in mundum? Et hæc beneficia nosse, propriè & verè est credere in Christum, credere, quod, quæ promisit Deus propter Christum, certò præstet.

Sed plena est scriptura talibus testimonijs, quia alibi legem, alibi promissiones de Christo, & de remissione peccatorum, & de gratuita acceptatione propter Christum tradit. Extant & apud S. Patres sparsim similia testimonia. Ambrosius enim inquit in Epistola ad Irenæum quendam: Subditus autem mundus eò per legem factus est, quia ex præscripto legis omnes conueniuntur, & ex operibus legis nemo iustificatur, id est, quia per legem peccatum cognoscitur, sed culpa non relaxatur. Videbatur lex nocuisse, quæ omnes fecerat peccatores, sed veniens Dominus Iesus peccatum omnibus, quod nemo poterat euitare, donauit, & chirographum nostrum sui sanguinis effusione deleuit. Hoc est, quod ait: Abundauit peccatū per legē, Superabun-

dauit

dauit autem gratia per Iesum. Quia postquam totus mundus subditus factus est, totius mundi peccatum abstulit, sicut testificatus est Iohannes, dicens: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccatum mundi. Et ideo nemo gloriatur in operibus, quia nemo factis suis iustificatur. Sed qui iustus est, donatum habet, quia post lauacrum iustificatus est. Fides ergo est, quæ liberat per sanguinem Christi, quia beatus ille, cui peccatum remittitur, & venia donatur. Hæc sunt Ambrosij verba, quæ apertè patrocinantur nostræ sententiæ; detrahunt operibus iustificationem, & tribuit fidei, quod liberat per sanguinem Christi. Conserantur in vnum aceruum Sententiarum omnes, qui magnificis titulis ornantur. Nam alij vocantur angelici, alij subtiles, alij irrefragabiles, Omnes isti lecti & relecti non tantum conferunt ad intelligendum Paulum, quantum confert hæc verba Ambrosij sententiæ.

In eandem sententiam multa contra Pelagianos scribit Augustinus, De spiritu & littera sic ait: Ideo quippe proponitur iustitia legis, quod qui fecerit eam, viuet in illa, vt cum quisq; infirmitatem suam cognouerit, non per suas vires, neq; per litteram ipsius legis, quod fieri non potest, Sed per fidem concilians iustificatorem, perueniat, & faciat, & viuat in ea. Opus rectum, quod qui fecerit viuet in eo, non fit, nisi in iustificatione. Iustificatio autem ex fide impetratur. Hic clarè dicit, iustificatorem fide conciliari, & iustificationem fide impetrari. Et paulò post: Ex lege timentus Deum, ex fide speramus in Deum, sed timentibus poenitentia absconditur gratia, sub quo timore anima laborat, & per fidem confugiat ad misericordiam Dei, vt det, quod iubet. Hic docet lege terri corda, fide autem consolationem capere, & docet priùs fide apprehendere misericordiam, quam legem facere conemur. Recitabimus paulò post & alia quædam.

Profectò mirum est aduersarios tot locis scripturæ nihil moueri, quæ apertè tribuunt iustificationem fidei, & quidem detrahunt operibus. Num frustrà existimant toties idem repeti? Num arbitrantur excidisse Spiritui sancto non animaduertenti has voces? Sed excogitauerunt etiam cauillum, quo eludunt, dicunt de fide formata accipi debere, hoc est, non tribuunt fidei iustificationem, nisi propter dilectionem. Imò prorsus non tribuunt fidei iustificationem, sed tantum dilectioni, quia somniant fidem posse stare cum peccato mortali. Quorsum hoc pertinet, nisi vt promissionem iterum aboleant, & redeant ad legem? Si fides accipit remissionem peccatorum, propter dilectionem, semper erit incerta remissio peccatorum, quia nunquam diligimus tantum, quantum debemus, imò non diligimus, nisi certò statuunt corda, quòd donata sit nobis remissio peccatorum. Ita aduersarij, dum requirunt fiduciam propriæ dilectionis in remissione peccatorum & iustificatione, Euangelium de gratuita remissione peccatorum prorsus abolent, cum tamen dilectionem illam neq; præstent, neq; intelligant, nisi credant gratis accipi remissionem peccatorum.

Nos quoq; dicimus, quòd dilectio fidem sequi debeat, sicut & Paulus ait: In Christo Iesu neq; circumcisio aliquid valet, neq; præputium, sed fides per dilectionem efficax. Neq; tamen ideò sentiendū est, quòd fiducia huius dilectionis, aut propter hanc dilectionem accipiamus remissionem peccatorū & reconciliationem, sicut neq; accipimus remissionem peccatorum propter alia opera sequentia: Sed sola fide, & quidem fide propriè dicta accipitur remissio peccatorum, quia promissio non potest accipi nisi fide. Est autem fides propriè dicta quæ assentitur promissioni, de hac fide loquitur scriptura. Et quia accipit remissionem peccatorum, & reconciliat nos Deo, prius hac fide iusti-

reputamur propter Christum, quàm diligimus, ac legem facimus, etsi necessario sequitur dilectio. Nec verò hæc fides est otiosa notitia, nec potest stare cum peccato mortali, sed est opus Spiritus sancti, quo liberamur à morte, quo eriguntur & viuificantur perterrefactæ mentes. Et quia sola hæc fides accipit remissionem peccatorum, & reddit nos acceptos Deo, & affert Spiritum sanctum, rectius vocari gratia gratum faciens poterat, quàm effectus sequens, videlicet dilectio.

Hactenus satis copiosè ostendimus & testimonijs scripturæ, & argumentis ex scriptura sumtis, ut rem magis fieret perspicua, quòd sola fide consequimur remissionem peccatorum propter Christum, & quòd sola fide iustificemur, hoc est, ex iniustis iusti efficiamur, seu regeneremur. Facile autem iudicari potest, quàm necessaria sit huius fidei cognitio, quia in hac vna conspicitur Christi officium, hac vna accipimus Christi beneficia, hæc vna affert certâ & firmam consolationem pijs mentibus. Et oportet in Ecclesia extare doctrinam, ex qua concipiant pijs certâ spem salutis. Nam aduersarij infeliciter consulunt hominibus, dum iubent dubitare, Vtrum consequamur remissionem peccatorum. Quomodo in morte sustentabunt se isti, qui de hac fide nihil audiuerunt, qui putant dubitandum esse, Vtrum consequantur remissionem peccatorum? Præterea necesse est retineri in Ecclesia Christi, Euangelium; hoc est, promissionem, quòd gratis propter Christum remittuntur peccata, Id Euangelium penitus abolent, qui de hac fide, de qua loquimur, nihil docent. At Scholastici ne verbum quidem de hac fide tradunt, Hos sequuntur aduersarij nostri & improbant hanc fidem. Nec vident se totam promissionem gratuita remissionis peccatorum; & iustitiam Christi abolere improbata hac fide;